

MEMORIJALNI CENTAR
SREBRENICA
MEMORIAL CENTER

British Embassy
Sarajevo

STUDIJA

SLUČAJA:

SIRIJA

**Mehanizam upozorenja i prevencije
genocida i zločina protiv čovječnosti**

Istraživanje na kojem se zasniva ova publikacija provedeno je u sklopu projekta „Istina, dijalog, budućnost“ koji podržava Vlada Ujedinjenog Kraljevstva.

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Ovaj dokument je zvanični Izvještaj sastavljen za potrebe i u ime Memorijalnog centra Srebrenica-Potočari Spomen obilježje i mezarje za žrtve genocida iz 1995. godine (u nastavku teksta: Memorijalni centar Srebrenica).

© 2023 – Memorijalni centar Srebrenica. Sva prava su zadržana.

Memorijalni centar Srebrenica-Potočari Spomen obilježje i mezarje za žrtve genocida iz 1995. godine

Potočari bb

75430 Srebrenica, Bosna i Hercegovina

+387 56 991 940

www.srebrenicamemorial.org

Memorijalni centar Srebrenica	3
O projektu	3
Izvršni sažetak	4
PRAVNI OKVIR I PREVENCIJA MASOVNIH ZVJERSTAVA	5
Pravni okvir.....	5
Intervencija i prevencija u slučajevima genocida i masovnih zvjerstava.....	7
SUKOB U SIRIJI.....	9
Assadov režim u Siriji: zločini i prekršaji	11
<i>Masovna ubistva</i>	<i>11</i>
<i>Opsadno ratovanje</i>	<i>12</i>
<i>Uništavanje i raseljavanje</i>	<i>13</i>
<i>Upotreba hemijskog oružja.....</i>	<i>14</i>
<i>Proizvoljno pritvaranje, mučenje i prisilni nestanak</i>	<i>15</i>
<i>Seksualno nasilje.....</i>	<i>16</i>
Sirija danas.....	17
Vjerovatnoća eskalacije	17
PREVENCIJA I INTERVENCIJA	18
Pravni osnov za intervenciju.....	19
ZAKLJUČCI I PREPORUKE	20

Mehanizam upozorenja i prevencije genocida i zločina protiv čovječnosti Studija slučaja: Sirija

Memorijalni Centar Srebrenica

Uspostavljen odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu 2000. godine, Memorijalni Centar Srebrenica (puni naziv: Memorijalni centar Srebrenica-Potočari Spomen obilježje i mezarje za žrtve genocida iz 1995. godine) mjesto je sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici 1995. godine. Memorijalni centar posvećen je očuvanju istorije i suočavanju sa silama neznanja i mržnje koje čine genocid mogućim.

O projektu

Memorijalni centar Srebrenica započeo je realizaciju projekta „Istina, dijalog, budućnost“ krajem 2020. godine, uz podršku vlade Ujedinjenog Kraljevstva. Cilj projekta je ojačavanje kapaciteta Memorijalnog centra u oblastima kao što su memorijalizacija, arhiviranje, obrazovanje, informiranje javnosti, institucionalno umrežavanje i internacionalizacija. Kazivanje istine, dijalog i suočavanje s nasilnim ekstremizmom centralni su aspekti dizajna projekta. Istraživanjem, publikacijama i razvojem u ključnim oblastima svoje misije, Memorijalni centar nastoji preuzeti vodeću ulogu u obrazovanju i prevenciji radikalne mržnje u regionu - posebno u odnosu na genocid, ratne zločine i suočavanje s prošlošću. U tu svrhu projekt se fokusira na razvoj ključnih kapaciteta, uključujući prikupljanje, arhiviranje i prezentaciju istraživanja, kao i izgradnju produktivnih i dugotrajnih partnerstava s drugim institucijama širom svijeta.

Mehanizam upozorenja i prevencije genocida i zločina protiv čovječnosti (GCAHAPM) važna je aktivnost u okviru projekta, jer ima za cilj identificirati narativ i obrasce djelovanja koji mogu dovesti do nasilja. GCAHAPM podrazumijeva niz izvještaja, koje je napisao tim ekspertskih istraživača Memorijalnog centra, a koji se fokusiraju na situacije rastućeg nasilja širom svijeta koje pokazuju značajan potencijal da eskaliraju u genocid. Izvještaji se temelje na činjenicama, oslanjajući se na dostupne dokaze, nezavisno novinarstvo i nalaze uvaženih međunarodnih subjekata koji rade na razotkrivanju i sprečavanju kršenja ljudskih prava. Memorijalni centar prepoznaje odgovornost za korištenje iskustva genocida u Srebrenici, kao i svoje razvojne istraživačke kapacitete za podizanje svijesti o situacijama eskalacije nasilja, kao važan aspekt zaštite naslijeđa Srebrenice. Ovim izvještajima Memorijalni centar nastoji primijeniti stručnost stečenu kroz naša kolektivna iskustva u Srebrenici kako bi upozorio međunarodnu zajednicu na

gruba kršenja ljudskih prava i okolnosti kod kojih postoji neposredni rizik od genocida. Osiguravajući da se užasi koji su se dogodili u Srebrenici više nikad ne dožive nigdje u svijetu, odajemo počast žrtvama genocida u Srebrenici i pomažemo u ispunjavanju najosnovnije kolektivne odgovornosti ljudske rase.

IZVRŠNI SAŽETAK

Ovaj izvještaj fokusira se na rat u Siriji koji je u toku, s posebnim naglaskom na ponašanje Assadovog režima. Nakon decenija političke i ekonomske nestabilnosti, početkom 2011. godine u Siriji je izbio narodni ustanak usred vala protuvladinih protesta poznatih pod zajedničkim imenom „Arapsko proljeće“. Javne demonstracije brzo su prerasle u nasilje, što je rezultiralo brutalnim oružanim sukobom koji razara Siriju više od jedne decenije. U svojim nastojanjima da povrati i zadrži političku kontrolu, sirijska vlada izvršila je brojna zvjerstva nad svojim civilnim stanovništvom.

Sprječavanje genocida i masovnih zvjerstava međunarodno je obavezujuća pravna obaveza i univerzalna moralna odgovornost. U utvrđivanju slučaja za intervenciju radi sprječavanja budućih zvjerstava, ovaj izvještaj (1) identificira *kršenja međunarodnog prava* koja su pravni osnov za intervenciju; (2) procjenjuje *vjerovatnoću buduće eskalacije* nasilja kako bi se pokazala neophodnost prevencije; i (3) preporučuje *moguće mjere* za intervenciju i prevenciju.

Zaključci ovog izvještaja koji se odnose na međunarodno pravo mogu biti samo privremeni, do daljnje istrage od strane akreditiranih pravnih institucija. Međutim, preliminarni nalazi ovog istraživanja ukazuju na veliku vjerovatnost da je Assadov režim počinio i nastavlja činiti razne **zločine protiv čovječnosti** i **ratne zločine** nad sirijskim civilima. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na, neselektivno ciljanje civila; masovno ubistvo; opsadno ratovanje; bezobzirno uništavanje civilne imovine; prisilno raseljavanje; upotreba hemijskog oružja; proizvoljno pritvaranje; mučenje; prisilni nestanak; i seksualno nasilje. U pogledu pravnih kvalifikacija **genocida**, zasada nema dovoljno dokaza koji bi dokazali postojanje *dolus specialis* - posebne namjere da se potpuno ili djelomično uništi zaštićena grupa - u slučaju vojne operacije sirijske vlade.

Međutim, s obzirom na temeljne političke, ekonomske i društvene uslove, kao i varijable uvedene umiješanošću trećih strana u sukob, nasilje u Siriji ima značajan potencijal za eskalaciju u bliskoj budućnosti. S obzirom na ove procjene i sveukupnu težinu krize, ovaj izvještaj zaključuje da postoji dovoljna pravna osnova za međunarodnu intervenciju u Siriji, kao i hitan humanitarni imperativ za sprječavanje daljnjih zvjerstava.

Kao takve, preliminarne **preporuke** Mehanizma upozorenja i prevencije genocida i zločina protiv čovječnosti su sljedeće:

-
- UN mora posredovati u **hitnom prekidu vatre** sa svim stranama u sukobu i pružiti odgovarajuću podršku i nadzor za njegovu provedbu.
 - Potrebno je uvesti **međunarodni embargo na oružje** sirijskoj vladi, a međunarodni akteri trebaju izvršiti pritisak na sve države da prestanu obezbjeđivati oružje režimu.
 - Sigurno **uklanjanje ili uništavanje hemijskog oružja** u Siriji treba imati prioritet kroz podršku Organizaciji za zabranu hemijskog oružja.
 - Sve strane u sukobu moraju biti uključene u pregovore o **trajnom mirovnom sporazumu** koji osigurava zaštitu za povratnike, interno raseljena lica (IDPs) i manjine.
 - Svi akteri koji su u mogućnosti trebali bi nastaviti ili povećati **humanitarnu pomoć** ugroženom stanovništvu unutar Sirije, kao i izbjegličkim zajednicama uz koordinaciju UN -a.
 - Međunarodna zajednica mora osigurati **pravnu odgovornost** pred međunarodnim i/ili domaćim sudovima za sve zločine počinjene tokom sukoba.

PRAVNI OKVIR I SPREČAVANJE MASOVNIH ZVJERSTAVA

Sprečavanje genocida i masovnih zvjerstava nije samo zakonska obaveza koja obavezuje sve države, već kolektivna moralna odgovornost koju dijeli cijelo čovječanstvo. Obaveza država da intervenišu kako bi spriječile genocid, ratne zločine i zločine protiv čovječnosti čvrsto je utvrđena uobičajenim pravilima međunarodnog prava, kao i brojnim međunarodnim ugovorima. Na osnovu relevantne sudske prakse, Mehanizam upozorenja i prevencije genocida i zločina protiv čovječnosti oslanja se na sljedeće definicije u potkrepljivanju pravnih osnova za intervenciju u slučaju genocida i masovnih zvjerstava:

Pravni okvir

GCAHAPM se oslanja na sljedeće definicije kako bi utvrdio pravnu opravdanost intervencije u slučaju genocida i masovnih zvjerstava:

Ratni zločini

Ratni zločini su definirani kao teška kršenja Ženevske konvencije i uključuju bilo koje od sljedećih krivičnih djela počinjenih protiv osoba ili imovine zaštićene odredbama Konvencije:

- a) Namjerno ubijanje
- b) Mučenje ili nehumano postupanje, uključujući biološke eksperimente;
- c) Namjerno prouzrokovanje velike patnje ili ozbiljnih ozljeda tijelu ili zdravlju;
- d) Opsežno uništavanje i prisvajanje imovine, koje nije opravdano vojnom nuždom, a provodi se nezakonito i samovoljno;
- e) Prisiljavanje ratnog zarobljenika ili druge zaštićene osobe da služi u snagama neprijateljske sile;
- f) Namjerno lišavanje ratnog zarobljenika ili druge zaštićene osobe prava na pravično i redovno suđenje;
- g) Nezakonita deportacija ili premještanje ili nezakonito zatvaranje;
- h) Uzimanje talaca;
- i) Ostala ozbiljna kršenja zakona i običaja koji se primjenjuju u međunarodnom oružanom sukobu, u sklopu utvrđenog okvira međunarodnog prava.

Zločini protiv čovječnosti

Član 7 Rimskog statuta definira zločine protiv čovječnosti kao bilo koje od sljedećih djela počinjenih u sklopu rasprostranjenog ili sistematskog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, sa znanjem o napadu:

- a) Ubistvo;
- b) Istrebljenje;
- c) Ropstvo;
- d) Deportacija ili prisilno premještanje stanovništva;
- e) Zatvaranje ili drugo teško lišavanje fizičke slobode kršenjem osnovnih pravila međunarodnog prava;
- f) Mučenje;
- g) Silovanje, seksualno ropstvo, prisilna prostitucija, prisilna trudnoća, prisilna sterilizacija ili bilo koji drugi oblik seksualnog nasilja slične težine;
- h) Progon protiv bilo koje identifikacijske grupe ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, polnoj u skladu sa definicijom

u pasusu 3, ili drugom osnovu univerzalno priznatom kao nedozvoljenom prema međunarodnom pravu, u vezi sa bilo kojim djelom iz ovog stava ili bilo kojim krivičnim djelom iz nadležnosti Suda;

i) Prisilni nestanak osoba;

j) Zločin aparthejda;

k) Druga nečovječna djela sličnog karaktera koja namjerno uzrokuju veliku patnju ili ozbiljne povrede tijela ili mentalnog ili fizičkog zdravlja.

Genocid

Član II Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju genocida definiše genocid kao:

... bilo koje od sljedećih djela počinjenih s namjerom da se u cijelosti ili djelomično uništi nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva:

a) Ubistvo članova grupe;

b) Nanošenje teških tjelesnih ili mentalnih povreda članovima grupe;

c) Namjerno podvrgavanje grupe životnim uslovima koji treba da dovedu do njenog potpunog ili djelimičnog uništenja;

d) Nametanje mjera s ciljem sprečavanja rađanja unutar grupe;

e) Prisilno premještanje djece jedne grupe u drugu grupu.

Intervencija i prevencija u slučajevima genocida i masovnih zvjerstava

Dužnost sprječavanja genocida nedvosmisleno je izražena u članu I. Konvencije o genocidu. Štoviše, obaveze sadržane u Konvenciji obveze su *erga omnes*, što znači da obavezuju svaku državu. Stoga je svaka država zakonski obvezna spriječiti i kazniti genocid, bez obzira na to gdje se zločin dogodio i bez rezerve.¹ Dužnost sprječavanja zločina protiv čovječnosti osigurana je dužnošću sprječavanja određenih djela, na primjer mučenja, koja bi predstavljala zločine protiv čovječnosti u slučaju da su počinjena kao dio rasprostranjenog i sistemskog napada. Uz to, s obzirom na to da su sve

¹ MSP, *Slučaj koji se odnosi na primjenu Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida (Bosna i Hercegovina v. Jugoslavija)*. Prethodni prigovori. 11.07.1996.g. Pasus 31.

države obvezne poštivati međunarodno humanitarno pravo, prevencija i kažnjavanje ratnih zločina također je dužnost.²

Ove su dužnosti i odgovornosti izričito navedene u Ishodu Svjetskog Samita 2005. godine. R2P obavezuje sve države da spriječe zvjerstva, kao i njihovo podsticanje, odgovarajućim i neophodnim sredstvima. Primarna odgovornost leži na samim državama da spriječe zločine zvjerstva na svojim teritorijama, međutim, međunarodna zajednica također ima odgovornost da ispuni ove obaveze kada se pojedine države pokažu nesposobnim ili nesklonim. Strane koje interveniraju trebale bi prvenstveno pribjeći mirovnim sredstvima, ali ako se takva sredstva pokažu neadekvatnim, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija (VSUN) može odobriti druge oblike kolektivne akcije, uključujući oružanu intervenciju, kako bi zaštitili stanovništvo od zvjerstava.

Iako međunarodno pravo pruža eksplicitne kriterije za klasifikaciju i krivično gonjenje poznatih kršenja, ono ne može nagađati o mogućnosti eskalacije nasilnih sukoba, uključujući eskalaciju u genocid. Iz tog razloga, identificirajući osnove za međunarodnu intervenciju i prevenciju, potrebno je konsultovati kolektivno znanje stečeno istorijskim proučavanjem nasilja. Relevantna nauka ne ostavlja sumnju da genocid i masovna zvjerstva ni u kom slučaju nisu spontani fenomeni, već da su radije kulminacija istorijskih procesa. Proučavajući obrasce u kojima se odvija političko nasilje, naučnici i istraživači uspjeli su identificirati znakove ranog upozoravanja, uključujući osnovne političke, društvene i ekonomske uvjete koji pogoduju nasilju.³

Naučnik koji proučava genocid, Gregory S. Stanton, teoretizira deset različitih faza genocida, kao i preventivne mjere koje domaći i međunarodni akteri mogu poduzeti u svakoj fazi. Na osnovu ovog okvira, u ovom izvještaju identifikovani su sljedeći načini prevencije, koji odgovaraju obimu potrebne intervencije.

Rane faze: Prevencija podjele

Najraniji znakovi upozorenja genocida uključuju poticanje identitetskih zamjerki i sijanje mržnje i netrpeljivosti među grupama. U ovoj fazi preventivne mjere uključuju **Institucionalni razvoj, Borbu protiv govora i simbola mržnje, O snaživanje marginaliziranih grupa.**

Srednje faze: Sprječavanje mobilizacije

² Pogledati, na primjer, Vijeće UN -a za ljudska prava. "Izvještaj o sprječavanju genocida." A/HRC/41/24. 24.06.2019.g.

³ Pogledati, na primjer, Maureen S. Heibert, *Konstrukcija genocida i masovnog nasilja* (New York: Routledge, 2017).

Sa podjelama i neprijateljstvima čvrsto usađenim u društveno tkivo, počinitelji genocida nastavljaju postavljati strukturne temelje za genocid. U ovoj fazi preventivne mjere uključuju **Podržavanje umjerenih i oporbenih aktera, Ometanje militarizacije agresora i Procesuiranje poticanja i zavjere.**

Kasne faze: Sprječavanje nasilja

Nakon što se sistematizira kršenje osnovnih ljudskih prava žrtava, za očekivati je da će se nasilje nad njima pojačati. U kasnim fazama genocida vrše se ratni zločini i zločini protiv čovječnosti. Istrebljenje skupine žrtava neposredna je prijetnja ili je možda već u toku, a međunarodna zajednica trebala bi odmah i brzo donijeti preventivne mjere. Međutim, sve se sljedeće mjere moraju donijeti u skladu s međunarodnim pravom: **Mobilizacija međunarodnih struktura, Pružanje humanitarne i vojne pomoći, Uspostava i odbrana međunarodnih sigurnih zona i, na kraju, Oružana intervencija.**

SUKOB U SIRIJI

Što je počelo kao narodni protuvladin ustanak u Siriji, brzo je eskaliralo u sektaški sukob, u koji su se duboko uključili brojni regionalni i međunarodni akteri. Do decembra 2020. godine sirijski rat koštao je 387.118 života, od čega su 116.911 bili civili. Više od 205.300 ljudi je nestalo, uključujući 88.000 za koje se pretpostavlja da su umrli u zatvoru nakon mučenja i zlostavljanja. Do sada je 6,6 miliona ljudi interno raseljeno, a 5,6 miliona je napustilo svoju zemlju tokom sukoba.⁴

Do početka 2011. godine, Arapsko proljeće već je uhvatilo maha u većem dijelu Bliskog istoka i sjeverne Afrike. Sirija, koju je decenijama mučila politička i ekonomska nestabilnost, bila je zrela za izbijanje nemira.⁵ Izbio je ustanak protiv vlade, a javne demonstracije su brzo prerasle u nasilje, što je rezultiralo brutalnim oružanim sukobom koji traje već više od jedne decenije.

Fitilj je zapaljen u martu 2011. godine, kada je petnaestero djece uhapšeno u osiromašenom gradu Dar'ā zbog antirežimskih, prodemokratskih grafita. Protesti koji su trajali mjesecima u Dar'i naišli su na brutalan odgovor vlade, koja je zatvorila grad i otvorila vatru na demonstrante, ubivši na desetine civila. Do kraja marta, protesti su se proširili i na druge gradove širom zemlje, a

⁴ Sirijski opservatorij za ljudska prava. „Na Međunarodni dan ljudskih prava: Milioni Sirijaca lišeni su „prava“ i 593 hiljade ubijenih u deceniji.“ 09.12.2020.g. Dostupno na adresi: <https://www.syriahr.com/en/195385/>.

⁵ Britannica, Urednici enciklopedije. „Sirijski građanski rat“. *Enciklopedija Britannica*, 17.07.2020.g., dostupno na adresi: <https://www.britannica.com/event/Syrian-Civil-War>.

čak 100.000 ljudi izašlo je na ulice u znak protesta protiv ponašanja režima. U sljedećih nekoliko mjeseci, represivne mjere vlade su se pojačale, zbog čega je nekoliko članova Assadove Ba'th stranke podnijelo ostavku u znak protesta. Nakon toga 29. jula sedam bivših vojnih oficira je odbjeglo te su osnovali opozicionu narodnu vojsku poznatu kao Slobodna sirijska armija.

Do jeseni 2011. godine, međunarodna zajednica postala je sve glasnija u kritikama nasilnog odgovora sirijske vlade na mirne demonstracije. Lideri širom svijeta zatražili su Assadovu ostavku, a Vijeće sigurnosti UN -a otvorilo je istragu o ponašanju snaga režima. Usred sve veće diplomatske izolacije, na teritoriji Al-Rastana izbila je prva bitka velikih razmjera između vladinih snaga i oružane opozicije. Do septembra su nemiri u Siriji prerasli u potpuni oružani sukob.⁶

Iako su prodemokratski i antirežimski osjećaji mobilizirali ustanak, rat u Siriji svakako karakteriziraju sektaške podjele. Ogromna većina pogođenih demonstranata i ciljanih grupa su sunitiski muslimani, koje je politički ugrozila alavitska manjina, dominantna u Assadovom režimu. Kako je jačalo nasilje, ove podjele su postale sve značajniji aspekti oružanog sukoba.⁷

Situaciju u Siriji dodatno komplikuje uključivanje brojnih vanjskih aktera i fragmentacija sukoba u brojne posredničke bitke⁸ između domaćih, međunarodnih i nedežavnih aktera.

Od nedežavnih, najznačajniji akter je Islamska država Irak i Levant (ISIL) koja je odgovorna za neke od najšokantnijih ratnih zvjerstava. ISIL djeluje u Siriji od kraja 2012. godine i implementirao je režim zasnovan na najstrožoj interpretaciji šerijatskog zakona koji odobrava brutalno nasilje nad civilima, uključujući uzimanje i pogubljenje talaca, uništavanje lokacija kulturne i vjerske baštine, javna pogubljenja, seksualno nasilje uključujući prisilne brakove i seksualno ropstvo, mučenje, prisilne nestanke itd.⁹ Možda najistaknutije nasilje koje je ISIL počinio je nasilje koje je počinjeno nad Jezidima na području planine Sinjar.¹⁰

⁶ Yacoubian, Monica. „Sirija vremenski okvir: Od ustanka protiv Assada.“ *Institut za mir Sjedinjenih Država*. 01.02.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.usip.org/syria-timeline-uprising-against-assad>.

⁷ Britannica, Urednici enciklopedije. „Sirijski građanski rat“. *Enciklopedija Britannica*, 17.07.2020.g., Dostupno na adresi: <https://www.britannica.com/event/Syrian-Civil-War>.

⁸ Bremmer, Ian. „Ovih 5 posredničkih bitki sve više kompliciraju građanski rat u Siriji.“ *TIME*. 16.02.2018.g. Dostupno na adresi: <https://time.com/5162409/syria-civil-war-proxy-battles/>.

⁹ Britannica, Urednici enciklopedije. „Islamska država u Iraku i na Levantu“. *Enciklopedija Britannica*, 17.07.2020.g., Dostupno na adresi: <https://www.britannica.com/event/Syrian-Civil-War>.

¹⁰ Istražna komisija za Sirijsku Arapsku Republiku. „Oni su došli uništiti: Zločini ISIS -a nad Jezidima.“ 15.06.2016.g.

Iako su se mnoge strane u sukobu očito upustile u ozbiljna kršenja međunarodnog prava, za koja bi trebali odgovarati, opseg ovog izvještaja ograničen je na zvjerstva koje je Assadov režim počinio nad sirijskim civilima. Ne samo da su razmjeri nasilja koje je počinila sirijska vlada daleko premašili nasilje drugih aktera u sukobu,¹¹ država - zahvaljujući svojim superiornim resursima, ljudstvu i kapacitetu za mobilizaciju - nastavlja predstavljati najneposredniju prijetnju civilnom stanovništvu.

Assadov režim u Siriji: zločini i prekršaji

Još od svojih početnih represivnih mjera nad mirnim demonstrantima 2011. godine, Assadova vlada dosljedno je primjenjivala prekomjernu silu nad sirijskim civilima. U iščekivanju dalje istrage akreditiranih pravnih institucija, preliminarni nalazi ovog istraživanja ukazuju na veliku vjerovatnoću da je Assadov režim počinio i nastavlja činiti razne zločine protiv čovječnosti i ratne zločine nad sirijskim stanovništvom.

Masovna ubistva

U svojim operacijama protiv naoružanih opozicionih grupa i navodnih antivladinih civila, režim je primjenjivao različite taktike, uključujući pogubljenja, kao i blokade, granatiranje, bombardovanje iz zraka u gusto naseljenim područjima. Prema podacima provjerenim od strane Centra za dokumentaciju o prekršajima (VDC) u Siriji, 92% žrtava u tim napadima bili su civili.¹²

U aprilu 2019. godine, uz podršku Ruske Federacije, sirijska vlada pokrenula je jedanaestomjesečnu vojnu ofanzivu u Idlibu i okolici – gradu sa oko tri miliona stanovnika. Neselektivni napadi ciljali su domove, zdravstvene ustanove i tržnice, a uključivali su i upotrebu kasetne municije, kao i zapaljivog oružja i cijevnih bombi. Tokom ovog napada ubijeno je više od 1.600 civila, dok je dodatnih 1,4 miliona raseljeno.¹³

¹¹ Sve strane u sukobu počinile su djela koja su zabranjena međunarodnim pravom. Međutim, težina, učestalost i opseg kršenja koja su počinile vladine snage premašuje one koje su počinile protuvladine grupe. Pogledati Vijeće UN -a za ljudska prava. *Izveštaj nezavisne međunarodne istražne komisije o Sirijskoj Arapskoj Republici*. A/HRC/21/50. Avgust 2012.g. Paus 51.

¹² Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. „Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji.2“ *Institut za globalnu javnu politiku*. Februar 2019.g. Dostupno na adresi: https://www.gppi.net/media/GPPI_Schneider_Luetkefend_2019_Nowhere_to_Hide_Web.pdf.

¹³ Human Rights Watch. „Ciljanje života u Idlibu.“ 15.10.2020.g. Dostupno na adresi: <https://www.hrw.org/report/2020/10/15/targeting-life-idlib/syrian-and-russian-strikes-civilian-infrastructure>.

“Svuda su bila tijela - žena, dijelovi tijela djece.”¹⁴

“Sjećam se jednog dječaka koji je nosio povrće u rukama kad je ubijen. Njegove odsječene ruke još su ga držale.”¹⁵

“Prestravljeni smo. Škole, tržnice, domovi, bolnice, sve je meta. Ciljaju na život u Idlibu.”¹⁶

Prekid vatre proglašen u Idlibu i okolici u martu 2020. godine nije okončao nasilje. Štaviše, isti nivo neselektivnog nasilja od strane Assadovog režima korišten je u cijeloj zemlji, što je rezultiralo masovnim ubistvima bezbrojnih sirijskih civila.

Opsadno ratovanje

Opsadno ratovanje pokazalo se kao omiljena strategija sirijske vlade. Kombinirajući vojne napade sa strategijama namjernog izgladnjivanja i prekida humanitarne pomoći, Assadov režim i njegovi saveznici uspostavljali su dugotrajne opsade u naseljenim područjima koje su trajale čak i do pet godina. Gusto naseljena područja koja je sirijska vlada podvrgla opsadnom ratu uključuju istočni Alep, Ghoutah, Yarmouk, Darayya i nekoliko drugih okruga Rif Damashqa.¹⁷

Opsada istočnog Alepa, u periodu od jula do decembra 2016. godine, tipična je strategija opsadnog ratovanja od strane režima. Operacija je započela zračnim napadima koji su prisilili naoružane opozicione grupe na povlačenje u ruralnu teritoriju, što je učinilo gradsko civilno stanovništvo ranjivijim. Stanovnici grada nisu bili lišeni samo hrane, vode i osnovnih medicinskih potrepština, već su bili i meta neselektivnih napada, uključujući teško zračno bombardiranje, pa čak i hemijske gasove. Uništena je javna infrastruktura i kulturna baština, a ulice su bile prepune mrtvih i ranjenih.¹⁸ Procjenjuje se da je se 275.000 ljudi koji su živili pod opsadom u istočnom Alepu suočilo s "istrebjenjem".¹⁹

¹⁴ Sirijski radnik civilne zaštite. Human Rights Watch. „Ciljanje života u Idlibu.“

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Ayman Assad, stanovnik Idliba. Human Rights Watch. „Ciljanje života u Idlibu.“

¹⁷ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/46/54 Pasus 45. Također pogledati, na primjer, Vijeće UN -a za ljudska prava. *Izveštaj Nezavisne međunarodne istražne komisije o Sirijskoj Arapskoj Republici*. A/HRC/34/64. Februar 2017.g. Pasusi 21-50. Pogledati također BBC News. “Sirijski sukob: Skoro milion ljudi živi pod opsadom - UN.” 21.11.2016.g. Dostupno na adresi: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-38056872>.

¹⁸ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/34/64. Pasusi 21-50.

¹⁹ BBC News. “Sirijski sukob: Skoro milion ljudi živi pod opsadom - UN.” 21.11.2016.g. Dostupno na adresi:

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-38056872>. Pogledati također BBC News. “Sirijski sukob: Život pod opsadom u Alepu pod kontrolom pobunjenika.” 06.10.2016.g. Dostupno na adresi: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37561618>.

Uništavanje i raseljavanje

Napadi koje su izvršile režimske snage i njihovi saveznici također računaju na bezobzirno uništavanje civilne imovine i infrastrukture. To uključuje stambene zgrade, mjesta kulturne baštine, bogomolje i javne objekte poput škola, bolnica i tržnica.²⁰ Kroz kampanje bombardiranja, omogućene sve većom urbanizacijom vojske, sirijske snage su u mogućnosti nanijeti ogromnu štetu svakodnevnom životu pojedinaca.²¹

Kao direktan rezultat vojne akcije, otprilike trećina sirijskih domova je uništena ili ozbiljno oštećena, a više od 50% osnovne društvene infrastrukture je učinjeno neoperativnom do 2017. godine. Osim ekoloških i zdravstvenih rizika koje predstavljaju ruševine²², razorne razmjere uništenja nanijele su nepopravljivu štetu sirijskom društvu.

*"Rat u Siriji razdire društveno i ekonomsko tkivo zemlje. Broj žrtava je poražavajući, ali rat također uništava institucije i sisteme koji su neophodni društvu da bi funkcionisalo, a njihovo obnavljanje će biti veći izazov od obnove infrastrukture - izazov koji će biti sve veći kako rat nastavlja."*²³

Razaranja je također doprinijelo rastućoj krizi raseljenosti u zemlji. Osim što su bili prisiljeni napustiti svoje domove zbog razaranja, terora i nasilja,²⁴ veliki dijelovi civilnog stanovništva raseljeni su „sporazumima o evakuaciji“ koji su bili krajnji ishod ranije navedenih opsada koje je uspostavila sirijska vlada.²⁵ Svrha ovih sporazuma bila je "da konstruišu promjene političke demografije prethodno opkoljenih enklava, prekrajanjem i konsolidacijom baza političke podrške."²⁶ Kombinacija prisilnih mjera za iskorjenjivanje civilnih zajednica, kao i neizbježne posljedice produženog sukoba, stvorile su okruženje u kojem sirijski civili nisu u mogućnosti slobodno odlučivati o svom prebivalištu ili kretanju.

²⁰ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/46/54. Pasus 24.

²¹ Azzouz, Ammar. "Svaki dan je rat" - decenija sporih patnji i razaranja u Siriji. *The Conversation*. 15.03.2021.g. Dostupno na adresi: <https://theconversation.com/every-day-is-war-a-decade-of-slow-suffering-and-destruction-in-syria-154595>. Također pogledati Porteous, J. Douglas & Smith, Sandra E. *Domicid: Globalno uništenje doma*, Housing Studies, 18:2. 2003. Str. 269-272. Dostupno na adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0267303032000087766?journalCode=chos20>.

²² Overton, Iain and Dathan, Jennifer. "Sirija 2020.g.: smrtonosno naslijeđe eksplozivnog nasilja i njegov utjecaj na infrastrukturu i zdravlje." *ReliefWeb*. 18.12.2019.g. Dostupno na adresi: <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syria-2020-deadly-legacy-explosive-violence-and-its-impact>.

²³ Hafez Ghanem, Potpredsjednik Svjetske banke za Bliski istok i sjevernu Afriku, citirano u Svjetskoj banci. "Vidljivi utjecaji sirijskog rata mogu biti samo vrh ledenog brijega." 10.07.2017.g. Dostupno na adresi: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2017/07/18/the-visible-impacts-of-the-syrian-war-may-only-be-the-tip-of-the-iceberg>.

²⁴ Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. "Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji."

²⁵ „Sporazumi o evakuaciji“ bili su sporazumi o primirju između stranaka, što znači da su vlada i strane zadužene za opsjednutu zemlju, što je u suštini predstavljalo prisilno raseljavanje civila, namjerna čega je bila trajna promjena u političkoj demografiji. Vidjeti Istražnu komisiju o Sirijskoj Arapskoj Republici, „Opsade kao oružje rata: Opkoliti, izgladnjati, predati se, evakuirati“. Maj 2018.g.

²⁶ Nezavisna međunarodna istražna komisija o Sirijskoj Arapskoj Republici, "Opsade kao oružje rata: Opkoliti, izgladnjati, predati se, evakuirati." Pasus 24.

“Ne znamo gdje da odvedemo svoju djecu. Ako odemo na zapad, pogodiće nas fragmenti bombi. Ako odemo na istok, isto je. Nemamo više prozora ni vrata. Ljudi su prestali da odlaze u podruma da traže sklonište; izlaze na ulice ili na krovove, kako bi spasioci lakše pronašli njihova tijela. ... Znali smo da ćemo umrijeti, i izašli smo na ulicu kako ne bismo završili pod ruševinama.”²⁷

Upotreba hemijskog oružja

Upotreba međunarodno zabranjenog hemijskog oružja protiv civila od strane Assadovog režima bila je još jedna od karakteristika sirijskog sukoba. Od prijavljenih 519 napada, 349 je potvrđeno, uključujući područja Ghoutah, Idlib, Homs, Aleppo, Hama, Damask i druge provincije.²⁸ Zadnji dokumentovani napad dogodio se u maju 2019. godine u blizini sela Kbanah na sjeverozapadu Sirije.²⁹ Napad sarinom 2017. godine u Khan Shaykhounu u Idlibu i napad hlорom 2018. godine u Doumi prouzorokovali su vojnu odmazdu SAD, UK i Francuske na položaje sirijske vlade.³⁰

Sistemska i široko rasprostranjena upotreba hemijskog oružja svjedoči o ustaljenim i promišljenim naporima Assadovog režima da nanese iznimnu i neproporcionalnu patnju sirijskim civilima.³¹ Ne samo da ta hemijska sredstva izazivaju ogroman broj žrtava, već i oni koji prežive hemijske napade trpe ozbiljne dugoročne nuspojave kako na njihovo fizičko tako i na mentalno zdravlje. Teror koji siju ovi napadi također rezultira raseljenjem, jer su mnogi prisiljeni napustiti svoje domove u strahu za svoje preživljavanje.³²

„[Civilii] su govorili da je smrt hemijskim oružjem [bila] milosrdna smrt jer bi barem tijelo ostalo netaknuto. Drugi aktivista nazvao je to "smrću bez krvi" - oslikavajući cijele porodice koje se tiho guše u snu.”³³

Proizvoljno pritvaranje, mučenje i prisilni nestanak

Uz konvencionalne i hemijske napade, sirijska vlada je koristila proizvoljno pritvaranje, mučenje i prisilni nestanak tokom svog namjernog i organiziranog napada na civilno stanovništvo. Korištene u početku s namjerom zastrašivanja i kažnjavanja vokalnih pripadnika opozicije, ove metode su od

²⁷ Stanovnik Arihe. Human Rights Watch. “Ciljanje života u Idlibu.”

²⁸ Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. „Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji.“

²⁹ Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. “Pristup sirijskog režima u hemijskom ratovanju.” *Institut za globalnu javnu politiku*. April 2020.g. Dostupno na adresi: <https://chemicalweapons.gppi.net/analysis/introduction/>.

³⁰ Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. „Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji.“

³¹ Human Rights Watch. „Smrt hemikalijama“ 01.05.2017.g. Dostupno na adresi: <https://www.hrw.org/report/2017/05/01/death-chemicals/syrian-governments-widespread-and-systematic-use-chemical-weapons>. Također pogledati Amnesty International. ” Sirija: Nezakoniti napadi korištenjem kasetne municije i nevođenih cijevnih bombi pojačavaju se kako se ofanzive u Idlibu naziru.” 14.09.2018.g. Dostupno na adresi: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/ten-years-on-justice-for-syrians-more-important-than-ever/>.

³² Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. „Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji.“

³³ Aktivista iz Doume. Scheider, Tobias, Lütkefend, Theresa. „Nigdje za sakriti: Logika hemijskog oružja u Siriji.“

tada postale taktike rata koje su sastavni dio vojne strategije režima.³⁴ Kao dio široko rasprostranjenog i sistemskog nasilja koje je počinila Assadova vlada, ove prakse su provedene na konzistentan i jednoobrazan način u cijeloj Siriji, uz direktno učešće državnih institucija.

Osim što im je uskraćeno pravo na pravičan postupak i što su potpuno odsječeni od vanjskog svijeta, brojna svjedočenja preživjelih govore i o užasnom zlostavljanju i bijednim uslovima pretrpljenim u sirijskim zatočeničkim centrima.³⁵ Zatvorenici su tokom ispitivanja redovno mučeni, premlaćivani na smrt ili ostavljeni da umru od brutalnih povreda. Bez pristupa dovoljnoj količini hrane, čistoj vodi za piće ili medicinskoj njezi, mnogi drugi su umrli uslijed nehumanih uslova u prenatrpanim zatočeničkim objektima, često usljed lako izlječivih i spriječivih bolesti.³⁶

Ubistva koja se dešavaju i u službenim i u privremenim zatočeničkim centrima kojima rukovodi sirijska vlada očigledno krše princip vojne nužnosti i stoga su počinjena u najvećoj tajnosti. Iz tog razloga, ove smrti su “uveliko nevidljive međunarodnoj javnosti i političkom diskursu oko nasilja sukoba, unatoč njihovom razornom utjecaju na živote stotina hiljada Sirijaca.”³⁷

Uticaj prisilnog nestanka proteže se daleko dalje od žrtava prikrivenog nasilja. Za prijatelje i članove porodice privedenih za koje se nikad više neće čuti, ne znati sudbine njihovih najmilijih izvor je ogromne boli i emocionalnih tegoba. Budući da su većina onih koji su prisilno nestali muškarci, trajne psihološke i socijalne posljedice ove prakse snose sirijske žene i djeca.³⁸ Na taj način, prisilni nestanak nije samo eufemizam za prikriveno ubistvo, već predstavlja neizbrisiv pritisak na samu strukturu društva.

„Žene ispred zatočeničkih centara koje drže fotografije svoje nestale muške rodbine su postale trajna slika patnje u Siriji. To je slika koja govori o suštini prekršaja prisilnog nestanka: odvođenje voljene osobe, očajnička potraga za informacijama službenim i neslužbenim kanalima i agonija onih koji su ostali iza njih. Oni koji čekaju, često su jedini vidljivi trag tog zlostavljanja.”³⁹

Seksualno nasilje

Seksualno nasilje velikih razmjera sastavni je dio kampanje sirijske vlade protiv civila. Silovanjem, seksualnim mučenjem i seksualnim poniženjem režimske snage namjerno nanose strahovitu i dugotrajnu patnju sirijskom stanovništvu.

³⁴ Istražna komisija za Sirijsku Arapsku Republiku. “ Bez traga: prisilni nestanci u Siriji ”. 19.12.2013.g. Pasusi 12-27.

³⁵ Vijeće UN -a za ljudska prava. ” Daleko od očiju, daleko od srca: Smrti u pritvoru u Sirijskoj Arapskoj Republici.” A/HRC/31/CRP.1. 03.02.2016.g.

³⁶ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/31/CRP.1. Pasus 21.

³⁷ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/31/CRP.1. Februar 2016.g. Pasus 1.

³⁸ Istražna komisija za Sirijsku Arapsku Republiku. „Bez traga: prisilni nestanci u Siriji“. 19.12.2013.g. Pasusi 44-49.

³⁹ Istražna komisija za Sirijsku Arapsku Republiku. „Bez traga: prisilni nestanci u Siriji“. 19.12.2013.g. Pasus 1.

Kao taktika terora i degradacije, uključujući fizičke ozljede, seksualno nasilje nanosi nepopravljivu štetu i pojedincima i društvima.

Iako su izvještaji o seksualnoj brutalizaciji muškaraca, uključujući dječake sa svega 11 godina starosti⁴⁰, u državnim zatvorima izašli na vidjelo, velika većina žrtava seksualnog nasilja tokom sirijskog sukoba bile su žene i djevojke. Tokom čestih racija domova koje sprovode režimske snage, žene i djevojke trpe neizrecive oblike seksualne traume, uključujući silovanje, grupno silovanje, seksualnu torturu i javno ponižavanje. Ova djela su često počinjena nad više žena u istom domaćinstvu, dok su njihova djeca, muževi i drugi muški rođaci prisiljeni da gledaju. Neke od žena prijavile su da su odvođene na javna mjesta kako bi ih silovali i ponizili pred čitavom njihovom zajednicom.⁴¹

Ekstremni oblici seksualnog nasilja nad ženama i djevojkama također se uveliko vrše u pritvoru. Seksualno mučenje i ponižavanje često su korišteni kao taktika ispitivanja kako bi se žene prisilile da državnim vlastima daju informacije. Ozbiljnost ovog nasilja, koje uključuje brutalizaciju grudi i genitalija žrtava premlaćivanjem i elektrošokom, rezultira ozbiljnim ozljedama i ponekad smrću. Nekoliko bivših zatvorenica svjedočilo je da su toliko brutalno mučene da su izgubile svijest, a nakon buđenja otkrile bi da su silovane ili seksualno zlostavljane.⁴²

„Jedan zaštitar mi je rekao da odem u svoju sobu, a on je krenuo za mnom. Počeo me vrijeđati i govoriti da će me 'odraditi' i da 'više nikada neću biti čista'. Vrištala sam, ali niko nije došao.“⁴³

“Policajac je uzeo dvije djevojke, držao im lica na stolu i redom ih je silovao. Djevojke su pokušale da se odupru, ali nisu mogle ništa učiniti. Policajac mi je tada rekao 'vidiš šta njima radim, to ću učiniti i tvojoj ženi i kćerci’”⁴⁴

Sirija danas

Kako se sirijski rat nastavlja i ulazi u svoju desetu godinu, živote sirijskog naroda i dalje karakteriziraju ogromne patnje i konstantna nesigurnost. Neselektivni napadi i teško bombardiranje⁴⁵ i dalje su rutinski dio svakodnevnog života, a

⁴⁰ Vijeće UN -a za ljudska prava. "Izgubio sam dostojanstvo": seksualno i rodno zasnovano nasilje u Sirijskoj Arapskoj Republici." A/HRC/37/72/CRP.3. 08.03.2018.g. Pasusi 43-50.

⁴¹ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/37/72/CRP.3. Pasus 14.

⁴² Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/37/72/CRP.3. Pasus 33.

⁴³ Osoba koja je preživjela silovanje, Dara'a, 2012.g. Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/37/72/CRP.3.

⁴⁴ Muški zatočenik, Odsjek za političku sigurnost Damaska, 2014.g. Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/37/72/CRP.3.

⁴⁵ Reuters, "U Siriji pod kontrolom pobunjenika poginulo je najmanje 10 osoba u zračnim napadima." 11.06.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.reuters.com/world/middle-east/air-raids-rebel-held-syria-said-kill-least-10-2021-06-10/>.

stambeni prostori i bolnice i dalje su na meti napada. Humanitarna kriza u Siriji također se pogoršava, jer veliki dio stanovništva pati od ozbiljne nestašice hrane, kao i zbog nedostatka pristupa medicinskoj njezi.⁴⁶ Situaciju je samo pogoršala COVID-19 pandemija, koja je preopteretila ionako krhki zdravstveni sistem Sirije. Budući da je država bila prisiljena preusmjeriti značajne resurse s vojnih aktivnosti u nastojanju da podrži svoju medicinsku infrastrukturu, čini se da je pandemija možda imala određeni ublažavajući utjecaj na nasilje. Međutim, dugoročni učinak vodi samo ka pogoršanju temeljne ekonomske i političke krize u zemlji⁴⁷, doprinoseći daljnoj nestabilnosti. Čak i ako se zbog pandemije državno nasilje nastavi smanjivati u Siriji, „humanitarna kriza s kojom se ljudi suočavaju može se još više pogoršati“⁴⁸

Vjerovatnoća eskalacije

Budući da se rješenje sirijskog sukoba ne nazire, postoji neposredan potencijal za eskalaciju trenutnog nasilja u bliskoj budućnosti. Naime, „bez usklađenih, neposrednih radnji za produženje trajnog primirja i dobronamjernog mirovnog procesa pod vodstvom Sirije, sukob bi se tek mogao spustiti na nove razine nečovječnosti.“⁴⁹ S obzirom na složenost političkog okruženja u Siriji, uključujući mnoštvo aktera i interesa uključenih u sukob, postoje brojni scenariji koji bi predvidljivo mogli dovesti do intenziviranja nasilja.

Kao diktatura, koja se čvrsto protivi demokratskim reformama, priroda samog Assadovog režima također pogoduje nastavku i eskalaciji nasilja.⁵⁰

Autoritarno upravljanje, vladavina manjine i visoki vojni izdaci, sve su aspekti sadašnje sirijske vlade koji ukazuju na veliku vjerovatnoću eskalacije.

Bez obzira na buduće odvijanje vojnog sukoba, izgleda izvjesno da će se humanitarna situacija u Siriji i dalje pogoršavati. Procjenjuje se da je već 13,1 miliona ljudi u stanju hitne potrebe za humanitarnom pomoći, a sve dok traju uvjeti nametnuti ratom i COVID-19, može se očekivati da će se taj broj samo povećavati. Utjecaji humanitarne krize u Siriji su dugoročni i značajni, a protežu se izvan granica same zemlje i u širu regiju. Neuspjeh u rješavanju

⁴⁶ Gumrukcu, Tuvan. „Milion ljudi u Siriji suočavaju se s katastrofom ako se zatvori prelaz za pomoć - UN.“ *Reuters*. 03.06.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.reuters.com/world/middle-east/millions-syria-face-disaster-if-aid-crossing-is-shut-un-2021-06-03/>. Također pogledajte: Reuters. „Izgladnjivanje na putu! Odluka o prelasku granice teži sjeverozapadnoj Siriji.“ 17.06.2021.g. Dostupno na adresi <https://www.reuters.com/world/middle-east/starvation-way-border-crossing-decision-weighs-northwest-syria-2021-06-17/>.

⁴⁷ Ozalp, Mehmet. “ U ratom razorenoj Siriji, pandemija koronavirusa dovela je ljude na ivicu gladi.” *The Conversation*. 17.09.2020.g. Dostupno na adresi: <https://theconversation.com/in-war-torn-syria-the-coronavirus-pandemic-has-brought-its-people-to-the-brink-of-starvation-144794>.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Vijeće UN -a za ljudska prava. A/HRC/46/54. Pasus 9.

⁵⁰ Pregled svetske politike. "Beskrajna završnica sirijskog građanskog rata." 14.05.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.worldpoliticsreview.com/insights/28041/the-syria-civil-war-might-be-ending-but-the-crisis-will-live-on>.

humanitarne krize obećava produbljenje temeljne nestabilnosti u sirijskom društvu, čineći ga još ranjivijim prema nasilju.⁵¹

INTERVENCIJA I PREVENCIJA

U slučaju Sirije, vlada ne samo da nije uspjela zaštititi svoje građane od zvjerstava, već je i sama bila glavni počinitelj istih. Međunarodna zajednica do sada nije uspjela ni u jednom značajnom pokušaju okončati nasilje, i jasno je da su „strane u ovom sukobu imale koristi od selektivne intervencije i žalosnog nemara međunarodne zajednice, koji nisu ostavili nijednu sirijsku porodicu neoštećenom.“⁵² U svjetlu ogromnih razmjera zločina počinjenih u Siriji i vjerovatnoće eskalacije nasilja, intervencija u svrhu ublažavanja patnje civila i sprečavanja budućih zvjerstava je krajnje neophodna.

Pravni osnovi za intervenciju

Nalazi ovog izvještaja koji se odnose na međunarodno krivično i humanitarno pravo mogu ponuditi samo privremene smjernice, budući da je krajnje ovlaštenje po ovim pitanjima isključivo u nadležnosti kvalificiranih međunarodnih pravosudnih tijela. Međutim, na temelju preliminarnih procjena i do daljnje istrage nadležnih pravnih tijela, nalazi ovog izvještaja ukazuju na veliku vjerovatnoću mogućeg počinjenja grubog kršenja međunarodnog prava, od strane Assadovog režima, nad sirijskim narodom tokom rata u Siriji koji je u toku.

Na osnovu trenutnog međunarodnog prava i relevantne sudske prakse, ovaj izvještaj identificira sljedeće potencijalne pravne povrede u slučaju Sirije, koje pružaju osnovu za intervenciju, kao i daljnju istragu i sudski progon:

- **Ratni zločini:** Bobene aktivnosti sirijske vlade pokazuju jasno zanemarivanje načela međunarodnog humanitarnog prava i običajnog ratnog prava, uključujući razlikovanje, nužnost, proporcionalnost i predostrožnost. Nalazi ovog izvještaja sugerišu da je Assadov režim u Siriji počinio sljedeće ratne zločine: ubistvo, sakaćenje, okrutno postupanje, mučenje, povrede ličnog dostojanstva, osuđivanje ili pogubljenje bez pravičnog sudskog postupka, napad na civilno stanovništvo, napad na zaštićene objekte, silovanje i seksualno nasilje,

⁵¹ *Ibid.*

⁵² UN Ljudska Prava, OHCHR, „Vojna rješenja u Siriji dovela su do decenije smrti, poricanja i uništenja - Izvještaj istražne komisije UN -a za Siriju.“

raseljavanje civila, korištenje otrova ili otrovnog oružja, te korištenje zabranjenih plinova, tekućina, materijala ili uređaja.

- **Zločini protiv čovječnosti:** Nalazi ovog izvještaja ukazuju da su zvjerstva koja je počinio Assadov režim bili dio široko rasprostranjenog i sistemskog napada na sirijske civile. Nadalje, postoje značajni dokazi koji ukazuju na to da je sirijska vlada u toku ovog sukoba počinila sljedeće zločine protiv čovječnosti: ubistvo, istrebljenje, deportaciju ili prisilno premještanje stanovništva, zatvor ili drugo teško lišavanje slobode, mučenje, silovanje i seksualno nasilje, progon, prisilni nestanak i druga nečovječna djela koja nanose veliku patnju ili ozbiljne ozljede tijela ili psihičkog ili fizičkog zdravlja.

Što se tiče **genocida**, nema dovoljno dokaza kako bi se dokazao *dolus specialis* u slučaju vojne operacije sirijske vlade. Glavno pitanje javlja se u potkrepljivanju da su ciljani civili *zaštićena skupina* - nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina - i da je namjera bila uništenje prepoznatljivog i značajnog dijela ove skupine.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Kao što je ovaj izvještaj pokazao, postoje nepobitni dokazi da je sirijska vlada počinila grubo kršenje međunarodnog prava. Štaviše, bez pravovremene i efikasne intervencije, zvjerstva počinjena nad sirijskim civilima vjerovatno će se dalje nastaviti, a moguće čak i pogoršati u razmjerima i intenzitetu. Do sada je izrazito nedostajala politička volja za pregovaranje o rješavanju sirijskog sukoba, a nade za mirno diplomatsko rješenje koje je prihvatljivo za sve strane su opale.⁵³ Iako su sankcije i embargo koje je uvela međunarodna zajednica zasigurno nametnuli ograničenja Assadovom režimu, nisu proizveli željene rezultate, a vjerovatno su čak i omeli izgled zemlje za obnovu i oporavak.⁵⁴ Po svemu sudeći, čini se kao da je međunarodna zajednica izgubila interes za Siriju i možda čak i izgubila nadu. U nedostatku političkog opredjeljenja, tvorci politike su ostavljeni na cjedilu, bez ikakvih jasnih ili održivih opcija.⁵⁵

Odgovornost zaštite sirijskih civila od zvjerstava odnosi se kako na pojedinačne države tako i na međunarodnu zajednicu kao kolektiv. Međutim, s obzirom na trajni zastoj Vijeća sigurnosti UN -a u pogledu Sirije, ne

⁵³ Razgovori sirijske vlade i opozicije pod vodstvom UN-a kontinuirano su rezultirali neuspjehom. Čini se da obje strane ne mogu i ne žele raditi na rješavanju. Pogledajte Bibbo, Barbara. „Analiza: Mirovni proces Sirije i uloge Rusije i SAD.“ *Al Jazeera*. 28.02.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/28/analysis-syrias-peace-process-and-the-russian-and-us-role>.

⁵⁴ Bibbo, Barbara. „Analiza: Mirovni proces Sirije i uloge Rusije i SAD.“ *Al Jazeera*. 28.02.2021.g. Dostupno na adresi: <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/28/analysis-syrias-peace-process-and-the-russian-and-us-role>.

⁵⁵ Cook, Steven A. „Niko ne zna zašto je Sirija važna.“ *Foreign Policy*. 23.03.2021.g. Dostupno na adresi: <https://foreignpolicy.com/2021/03/23/nobody-knows-why-syria-matters/>. Također pogledajte UN Ljudska prava, OHCHR, „Vojna rješenja“ u Siriji dovela su do decenije smrti, poricanja i uništenja - Izvještaj istražne komisije UN -a za Siriju.“

čini se vjerovatnim da će UN poduzeti bilo kakvu odlučujuću akciju u bliskoj budućnosti, a još manje odobriti oružanu intervenciju. Budućnost sukoba i izgledi za njegovo rješavanje vjerovatno će biti određeni uključivanjem svjetskih sila, a posebno njihovom podrškom koaliciji protiv Assada. Pristup koji su ovi akteri koristili tokom posljednje decenije pokazao se potpuno nedjelotvornim, a njihovi pokušaji da obuzdaju Assadov režim bili su uzaludni. Iz tog razloga, krajnje je vrijeme za pronalaženje novog rješenja za sirijski sukob - za ublažavanje ogromnih patnji civilnog stanovništva, kao i za sprječavanje eskalacije trenutnog nasilja.⁵⁶

Imajući ovo na umu, sljedeće **preporuke** su date u ime Mehanizma upozorenja i prevencije genocida i zločina protiv čovječnosti Memorijalnog centra Srebrenica:

- UN moraju posredovati postignuće **momentalnog prekida vatre** sa svim stranama sukoba i pružiti odgovarajuću podršku i nadzor za njegovu provedbu. U međuvremenu, lokalni prekid vatre i primirje trebali bi se provoditi u područjima s najviše nasilja.
- Potrebno je nametnuti izvršiv **međunarodni embargo na oružje** sirijskoj vladi. Regionalne i svjetske sile trebale bi prestati osiguravati oružje režimu ili omogućavati nabavku istog, te izvršiti pritisak na Rusiju i Iran da slijede njihov primjer.
- Međunarodna zajednica mora nastaviti podržavati napore Organizacije za zabranu hemijskog oružja kako bi osigurala sigurno **uklanjanje ili uništavanje hemijskog oružja** u Siriji.
- Sve strane u sukobu moraju biti uključene u pregovore o **trajnom mirovnom sporazumu**. Regionalni i međunarodni akteri moraju osigurati poštivanje i provedbu mirovnog sporazuma. Ovaj sporazum mora osigurati zaštitu za izbjeglice koje se vraćaju, interno raseljena lica i manjine i ne bi trebao uskraćivati prava cijelim grupama, uključujući pripadnicima vojske ili opozicionih snaga.
- Svi akteri koji imaju mogućnost trebali bi nastaviti ili povećati **humanitarnu pomoć** ugroženom stanovništvu unutar Sirije, kao i izbjegličkim zajednicama. "Prekogranična rezolucija" UN-a treba se produžiti i u potpunosti finansirati, a pritisak izvršiti na sve strane u sukobu kako bi se osigurao humanitarni pristup u cijeloj zemlji.

⁵⁶ UN Ljudska prava, OHCHR, „'Vojna rješenja' u Siriji dovela su do decenije smrti, poricanja i uništenja - Izvještaj istražne komisije UN -a za Siriju.“

- Međunarodna zajednica mora osigurati **pravnu odgovornost** pred međunarodnim i/ili domaćim sudovima za sve zločine počinjene tokom sukoba.